

international community: how to respond to the massive and flagrant violations of human rights, if contemporary international law prohibits the use of force in international relations, and how should the international community respond to genocide or mass murder, if peaceful dispute settlement funds were ineffective.

The paper drew attention to the important role of the Canadian government and civil society, which raised controversial and topical international issues, bringing them on the agenda of the international community and suggested possible solutions. In particular it concerns the creation of the International Commission on Intervention and State Sovereignty. The concept of «responsibility to protect» is favorable to Canada and many other states which join carrying out peacekeeping operations as it gives the chance to place power accents at those questions which require the urgent solution and are strategic.

Key words: «Responsibility to protect», concept, «R2P», Canada, UN, peacekeeping activity, international conflict.

Стаття надійшла до редколегії 22.03.2016 р.

УДК 359.09

Ігор Смирнов

Геологістичні підстави ефективної організації туристичного простору великого міста на засадах сталого розвитку

Розкрито концептуальні основи геологістичної організації туристичного простору на засадах сталого розвитку на прикладі великих міст України (Київ, Львів). Представлено основні складники ефективної геологістичної організації туристичного простору: геологістичну (географічну та логістичну) ідентифікацію туристичних ресурсів, геологістичне планування туристичних потоків, геологістичне проектування інфраструктури туризму та геологістичне проектування ланцюжків поставок для забезпечення інфраструктури туризму. Географічна ідентифікація туристичних ресурсів розуміється як визначення їхньої локалізації. Логістичну ідентифікацію туристичних ресурсів розуміємо як визначення їхнього логістичного потенціалу. Геологістичне планування туристичних потоків полягає у визначенні величини, структури та спрямованості туристопотоків. Геологістичне проектування інфраструктури туризму означає створення об'єктів туристичної інфраструктури першого та другого порядків для забезпечення відповідних туристичних потреб. Під геологістичним проектуванням ланцюжків поставок для забезпечення потреб інфраструктури туризму першого та другого порядків маємо на увазі логістичну й транспортну розробку ланцюжків поставок для забезпечення потреб закладів туристичної інфраструктури. Актуальність теми полягає в її спрямованості на розв'язання проблеми сталого розвитку туризму у великих містах України. Мета – розкрити геологістичні підстави ефективної організації туристичного простору великого міста на засадах сталого розвитку. Методи дослідження об'єднують географічні та логістичні підходи до розв'язання проблеми сталого розвитку туризму у великих містах. Розроблено модель логістичної організації туристичного простору міста та застосовано її на прикладі Львова й Києва. Наукова новизна: уперше розроблено модель логістичної організації туристичного простору міста та застосовано її на прикладі Львова й Києва. Практична значущість полягає у внеску в розв'язання проблеми ефективної організації туристичного простору великого міста на засадах сталого розвитку із застосуванням геологістичного підходу.

Ключові слова: туристичний геопростір, геологістична організація, геологістичне проектування, інфраструктура туризму.

Постановка наукової проблеми та її значення. Нині стало звично говорити про кризовий стан туристичної галузі в Україні (із відомих причин), зменшення туристопотоків, скорочення чисельності та доходів турфірм тощо. Особливо наголошено на зменшенні кількості туристів, зокрема іноземців, які приїжджають в Україну з метою відвідання найбільших міст – Києва, Харкова, Одеси тощо. Так, по Києву наводиться цифра зменшення туристопотоку за 2015 р. на 40 %. Але не всі міста України зазнають утрат туристів у нинішні складні часи. На цьому тлі виділяється Львів, який нині переживає збільшення туристопотоку не лише українських, але й іноземних туристів. Львів у своєму туристичному розвитку навчився робити з проблем переваги, що приваблює до нього все більше туристів – як українських, так і іноземних. Це такий практичний «*city branding*» (англ. – брендинг міста), який уключає у Львові використання всіх тих можливостей для розвитку туризму, які з'явилися у цього міста останнім часом. Це, наприклад, стосується міжнародних

футбольних матчів, які нині команда «Шахтар» (Донецьк) проводить на львівському стадіоні «Арена Львів». Кожен такий матч супроводжується приїздом до Львова футболних уболівальників із відповідних країн (Німеччини, Австрії, Туреччини, Словенії тощо). Вони заповнюють львівські готелі, ресторани, кав'ярні – відповідно, місто на цьому заробляє. Сьогодні серед туристів стало модно відвідувати не лише львівські кав'ярні, але й львівські театри, де показують п'єси актуальної патріотичної тематики (зокрема, їхніми героями є учасники АТО), ставлять соціальні опери (уперше в Україні) тощо. А це вже інший, дещо вищий рівень культури Львова, із яким знайомляться туристи.

Недарма у 2015 р. Львів визнано однією з «літературних столиць Європи», що знову ж таки сприяє збільшенню туристичних прибуттів до міста. При цьому комісія Творчої мережі міст (CreativeCitiesNetwork) ЮНЕСКО обирала лідерів із 33 країн світу в семи номінаціях: мистецтво, дизайн, кіно, кулінарія, медійна справа, музика та література. Останню з них й отримав Львів у конкуренції з Багдадом (Ірак), Барселеною (Іспанія), Люблянєю (Словенія), Монтевідео (Уругвай), Ноттінгемом (Великобританія), Обідушем (Португалія), Тарту (Естонія) та Ульяновськом (Росія). Львів був єдиним українським містом, яке потрапило до переліку претендентів. Отримати статус «Міста літератури» Львову вдалося з другої спроби: заявку вже подавали у 2014 р., але тоді було багато недоліків. Головні критерії при відборі – наявність *літературних і культурних подій* у місті, розвиток *літературного туризму*, активна робота бібліотек та книгарень, якість освітніх програм. Ініціатором участі Львова в програмі «Міста літератури» ЮНЕСКО став Форум видавців. Грошей за цей статус місто не отримало, натомість дістало доступ до мережі міст «CreativeCitiesNetwork», а це означає більші можливості для розвитку туризму, додаткові інвестиції, створення нових робочих місць тощо, так що тепер завдання міської влади Львова – ефективно використати ці бонуси. Також гарно себе зарекомендував у місті проект «Ніч у Львові», який здійснюється за підтримки одного з найбільших банків України «Кредобанк». Цей проект приваблює не лише гостей з інших міст, але й допомагає корінним львів'янам побачити рідне місто з іншого боку, відкрити для себе нові цікаві місця чи навіть звичні локації побачити по-новому, як-от банківське відділення в якості концертного майданчика. У 2015 р. в межах цього проекту відбулося понад 100 різноманітних екскурсій і вистав. Двері для нічних відвідувачів вперше відчинили всі відділення Національного музею Андрея Шептицького, таємничі підземелля театру ім. Лесі Українки, підвали та дворик львівської Ратуші, інші цікаві й подекуди містичні локації старовинного Львова. «Ніч у Львові» вже стала настільки популярною, що на певні екскурсії доводиться займати чергу заздалегідь. За даними відділу промоції Львівської міської ради, заходи лише зимової «Ночі у Львові» у 2015 р. відвідало понад 10 тис. львів'ян та гостей міста.

Також Львів активно використовує сучасні можливості інтеграції України до світового і європейського туристичного та культурно-мистецького простору. Так, у 2015 р. місто приєдналося до мережі історичних міст світу, які проводять Різдвяні ярмарки (за ініціативи та участі Тзов «Львівські ярмарки»), а у 2010 р. виграло грант від Європейського Союзу (ЄС) на проект «Підземний Львів» (за Програмою добросусідства ЄС «Польща-Україна-Білорусь»). Про останній проект слід сказати окремо, оскільки підземелля Львова приваблюють не лише туристів, але й дигерів, які досліджують підземні маршрути самостійно, що може бути небезпечним. Можливі маршрути «Підземного Львова» охоплюють траси: а) від пам'ятника Іванові Федоровичу через вул. Руську, площу Ринок та до площі Яворського (загальною довжиною 0,7 км); б) руслом підземної річки Полтви – від просп. Шевченка під просп. Свободи, просп. Чорновола, через вул. Торф'яну (із пропозицією – у «підземці» біля готелю «Жорж» установити скло, аби туристи могли побачити Полтву, але не контактували з небезпечними хімічними випарами); в) печерами на вул. Медової печери (район Майорівки) та на Святоюрській горі (де під час Другої світової війни митрополит А. Шептицький переховував європейських дітей); г) колектор підземного трамваю під палацом Потоцьких; г) підземні тунелі під корпусами Львівської Політехніки (район вул. С. Бандери); д) підвали під Ратушею, Домініканськими монастирем та костельом тощо.

Приваблюють туристів і численні нові пам'ятники, що нещодавно з'явилися у Львові, зокрема С. Бандері, митрополиту А. Шептицькому, козаку І. Підкові, кавоману Ю.-Ф. Кульчицькому, художнику Никифорові, автору музики до Гімну України, композитору М. Вербицькому й ін. Цей список можна продовжити декількома монументальними творами, що належать авторству молодого львівського скульптора В. Цісарика – це пам'ятники Леопольду фон Захер-Мазоху, винахідникам газової лампи Яну Зегу та Ігнацію Лукасевичу, Пабло Пікассо, львівським пивовару та сажотрусу, які стали своєрідними візитівками міста, що створюють його імідж.

На час туристичного міжсезоння, який звичайно припадає на лютий-березень, Львів пропонує для туристів пільгові путівки під гаслом «Львів за півціни» (тижневий тур на двох осіб за ціною одноосібного); на туристичне свято перетворюється день Святого Валентина (14 лютого); проводяться вже традиційні фестивалі шоколаду, пива, тістечок «по-львівськи» (День пампуха) тощо. У результаті такої активної маркетингово-рекламної діяльності з приваблення до міста відвідувачів Львів відчуває вже не нестачу, а надмір туристів, особливо в центральній частині міста, зокрема площі Ринок і просп. Свободи. Перевантаження міста туристами – це теж проблема, оскільки викликає їх надмірну концентрацію, погіршення якості екскурсійного обслуговування, зниження рівня готельно-ресторанних послуг (черги) тощо. Подолати ці труднощі допомагає застосування логістичного підходу до ефективної організації туристичного простору міста. Це розуміння відчувається на рівні управління туризму Львівської міської ради, де намагаються не просто фіксувати стан і проблеми туризму в місті, а управляти розвитком туристичної галузі на засадах сталого розвитку, аналізувати та регулювати туристопотоки, складати туристичний календар подій у місті на рік, ініціювати нові туристичні події й атракції в місті, усіляко приваблювати туристів та екскурсантів – як з України, так і з-за кордону тощо.

Чергового туристичного рекорду досягнуто у Львові на Новорічно-різдвяні свята 2016 р. [14]. Із середини грудня 2015 р. до 20 січня 2016 р. у Львові спостерігався туристичний «бум» – прибуло майже 500 тис. гостей. Такого нашествия туристів, які приїхали до міста зустрічати Новий рік та Різдвяні свята, ще не було: торік у цей період до Львова завітали 350 тис. гостей, тож черговий туристичний рекорд побито. Але більше туристів – більше проблем. Серед претензій, які висловлювали гості під час зимових вакацій, були такі: а) черги в кафе та ресторанах; б) надто щільна юрба на Різдвяному ярмарку – туристам складно пересуватися; в) брак вільних столиків у ресторанах, щоб сісти на обід великою компанією; г) вимога обережності до туристів, щоб не залишитися без гаманця тощо. Отже, логістичний чинник виступає важливим важелем сталого розвитку туризму у Львові, Києві, Харкові та в інших великих і малих містах України, які є значними туристичними центрами, що потребує його (чинника) теоретичного та методичного осмислення й обґрунтування.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Літературні джерела та публікації з теми статті включають праці автора [9; 10; 12], Н. Антонюк й О. Краєвської [1], документи ЄС зі сталого розвитку туризму [6; 7; 11], а також матеріали поточної преси [5], зокрема львівського видання «Високий замок» [2; 3; 4; 13; 14].

Мета статті – розкрити сутність, механізм дії та результативність застосування геологістичного підходу в ефективній організації туристичного простору на прикладі міст Львова й Києва.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сталый туризм (англ. *Sustainable Tourism*) – поняття, про актуальність якого нині годі й нагадувати. Так, у ЄС про це наголошується в документі «Європа як найпопулярніший туристичний напрям у світі – нові політичні рамки для європейського туристичного сектору» [7]. Перспективи розвитку сталого туризму пов'язані з новою економічною стратегією ЄС «Європа-2020 – стратегія інтелектуального, сталого та комплексного розвитку» [6]. Згідно з Лісабонським договором, головним завданням Європейської туристичної політики є стимулювання конкурентності туристичного сектору, яка в довготерміновій перспективі спирається на стратегію рівноваги та сталості розвитку цього сектору. Стратегія включає чотири основні положення, які охоплюють низку заходів у їхніх межах. По-перше, це стимулювання конкурентності туристичного сектору в Європі; по-друге, розвиток сталого туризму високої якості; по-третє, позиціонування об'єднаної Європи як системи сталих туристичних напрямів високої якості; по-четверте, використання потенціалу різних сфер політики й фінансових інструментів ЄС на користь розвитку сталого туризму [1, с. 137–138]. Заходи та фінансове забезпечення розвитку туризму в прикордонних областях України (Львівській, Волинській, Закарпатській) передбачені в межах Європейського інструменту сусідства та партнерства (ЄІСП) – ініціативи ЄС, мета якої – розвиток співробітництва між ЄС та партнерськими країнами для забезпечення інтегрованого й сталого розвитку прикордонних регіонів. Складником ЄІСП є програма добросусідства «Польща–Білорусь–Україна»; у межах якої фінансуються різноманітні проекти в Україні, зокрема «Підземний Львів» [11].

Як відомо, розрізняють екологічну, економічну та соціальну сталість. Але в туризмі, основу якого складають туристичні ресурси (і, насамперед, природно-рекреаційні, культурно-пізнавальні, подієві тощо [9, с. 435]), вимога сталості стосується, передусім, необхідності збереження, постійного відновлення та розвитку його ресурсної бази, що й складатиме підставу екологічного, економічного

та соціального вимірів сталого розвитку туризму. Про це доводиться нагадувати, оскільки кількість туристів у світі постійно зростає (станом на 2015 р. – понад 1,133 млрд осіб), а ресурсна база для задоволення їхніх туристичних потреб залишається незмінною й обмеженою туристичними можливостями (ресурсами) Землі (якщо не рахувати космічний туризм, але він є поки що занадто коштовним, щоб набути масового характеру). Отже, без регулювання туристичних потоків, раціоналізації їхнього географічного розподілу, ефективної логістичної організації туристичного простору проблему забезпечення сталого характеру туризму розв'язати неможливо. Звідси зрозуміла актуальність використання в туризмі логістичних і геологістичних підходів (логістики туризму [12]) у різноманітних проєктах його розвитку на підставі сталості, зокрема у Києві, Львові та інших містах – туристичних центрах України. Зокрема, у Львові на рівні Управління туризму Львівської міської ради значну увагу приділяють геологістичному аналізу й упорядкуванню (оптимізації) туристичних потоків та маршрутів із тим, щоб туристи не скупчувались одночасно в центральній частині міста, зокрема на площі Ринок та прилеглих вулицях, де зосереджено основні туристичні об'єкти. Для цього розробляється проєкт, щоб перерозподілити туристичний потік по не менш цікавих місцях міста за межами центру. У зв'язку з проведенням у Львові Форуму видавців у вересні 2015 р. відзначалося, що Львів виявився не готовим до такої події та великої кількості відвідувачів з України й з інших багатьох країн (зокрема США, Німеччини, Польщі, Білорусі тощо), що скупчувались у його центрі. Відповідно, були переповнені готелі й ресторани (спостерігались аншлаги), що не сприяло високій якості послуг, які надавалися. Логістичним міркуванням відводиться важливе місце у втіленні концепції «Львів туристичний», що успішно впроваджується у Львові останніми роками. Так, у 2015 р. кількість туристів у Львові перевищила 2 млн осіб, у той час як відповідний показник 2014 р. склав 1,5 млн, що свідчить про вищу динаміку розвитку туризму у Львові, порівняно навіть із Києвом, де за означені роки туристопотік зменшився з 2,1 млн осіб до 1,5 млн, тобто на 40 %.

У Києві в ході реконструкції Подолу, зокрема Контрактової площі та вул. Сагайдачного, планується створити єдиний туристичний простір від вул. Володимирської та Андріївського узвозу до вул. Григорія Сковороди й вул. Андріївської. Центром туристичного та культурного «тяжіння» Подолу повинна стати Контрактова площа, на підставі якої буде створено туристичний простір для людей (туристів) усіх вікових категорій та інтересів із режимом пріоритетного пішохідного руху. Практично вся південна частина Подолу – це територія, що належить до заповідника «Стародавній Київ», де сконцентровано велику кількість історичних та архітектурних пам'яток, тому тут і повинна бути сформована пішохідна, туристична, культурна зона. Відповідно буде змінено схему організації транспортного руху. Багато вулиць Подолу стануть з одnobічним рухом, кількість перетинів потоків пішоходів та автівок зменшиться з 24 до 2–3. За розрахунками фахівців, пропускна спроможність вулиць Подолу за такої транспортно-логістичної схеми удвічі перевищить існуючу, середня швидкість руху авто зросте з 6,5 до 22 км/год, а пішоходи отримають пріоритет у русі через проїжджу частину за рахунок підняття рівня пішохідних переходів до височини тротуарів (київське ноу-хау: «лежачі поліцаї» на старовинних вуличках Подолу) [5]. Така увага до Подолу пояснюється тим, що останнім часом саме сюди, а також до «Верхнього міста» перемістились основні туристичні потоки з Хрещатика. Більшість киян та гостей міста нині воліють відпочивати не на головній вулиці столиці, а в інших місцях. Поділ, Контрактова площа, набережна Дніпра, Михайлівська та Софіївська площа останніми роками приймають найбільші свята, тому саме сюди йдуть люди у вихідні та святкові дні. При цьому враховується й екологічна ситуація, оскільки експерти вже давно попереджали про перевищення рівня шкідливих викидів, зокрема CO, CO₂, NH тощо на Хрещатику, Бесарабській площі, вул. Басейній у зв'язку з надмірними автопотоками й указували про небезпеку прогулянок для людей у цій зоні. Департамент транспортної інфраструктури КМДА інформує, що отримує звернення киян та гостей міста, щоб перенаправити основні пішохідні маршрути до найбільш затребуваних історичних й архітектурних пам'яток, зокрема до Андріївського спуску, Володимирської гірки, Володимирського проїзду, Михайлівського та Софіївського соборів, а також Контрактової, Поштової площ, набережної Дніпра, вул. Сагайдачного. Там люди найчастіше гуляють, а гості столиці прагнуть побувати в першу чергу. Саме там зосереджені цікаві туристичні об'єкти та головні пам'ятки архітектури. При цьому всі названі місця зосереджені в зоні пішохідної доступності й пов'язані між собою фунікулером. Тому вирішувати дилему, де відмовитися від руху транспорту у вихідні дні – на Хрещатику чи у «Верхньому місті» (а саме ця проблема є найбільш обговорюваною нині серед киян), – потрібно вирішувати з урахуванням вищенаведених міркувань та, насамперед, думки мешканців Києва. На думку департаменту благоустрою та охорони навколишнього середовища, нині Київська держадміністрація не планує відкривати Хрещатик для

автомобілів у вихідні дні. Це питання розглядатиметься пізніше, коли закінчиться реконструкція Поштової площі та буде наведено лад з іншими пішохідними зонами вихідного дня міста, де розміщені найважливіші туристичні об'єкти. Отже, у Києві, на перший погляд, найбільш гострою проблемою є не надмірна концентрація туристів у центральних частинах міста, а надмірна тут концентрація автомобільного трафіку. Між тим комплексний логістичний підхід потребує врахування особливостей руху як туристичних потоків, так і потоків автомобільного транспорту в центральних частинах міст, щоб попередити надмірне скупчення туристів і відповідних транспортних засобів із метою збереження ресурсної бази туризму, покращення екологічної ситуації, рівня туристично-екскурсійного обслуговування і якості готельно-ресторанного сервісу тощо.

Структуру та складники геологістичної організації туристичного простору міста (ГЛО ТПМ) відображено на рис. 1. Основні складники ГЛО ТПМ включають, по-перше, геологістичну ідентифікацію ресурсної бази туризму; по-друге, геологістичне планування туристопотоків, по-третє, геологістичне проектування туристичної інфраструктури, по-четверте, геологістичне проектування ланцюжків поставок [18]. Перший складник охоплює географічну та логістичну ідентифікацію туристичних ресурсів міста. Географічна ідентифікація ресурсної бази туризму означає геопросторову локалізацію туристичних ресурсів (об'єктів). Останні виступають у ролі «туристичних магнітів», які приваблюють туристопотоки на певну територію. При цьому значна територіальна концентрація туристичних ресурсів (об'єктів) викликає концентрацію й накладання туристопотоків. Ці міркування потрібно враховувати, створюючи та розміщуючи нові туристичні об'єкти (наприклад пам'ятники), які не слід «втискувати» до перезавантажених туристичними ресурсами центральних ділянок міст. Отже, замість надмірної концентрації туристичних об'єктів, рекомендована їх дисперсія, тобто розосередження на певній території. Логістична ідентифікація туристичних ресурсів означає визначення логістичного потенціалу кожного туристичного об'єкта, тобто максимально можливого туристопотоку, який не зашкодить сталому розвитку туризму й стану туристичних ресурсів. При цьому потрібно розрізняти одночасну кількість туристів на об'єкті, їх кількість за день (з урахуванням коефіцієнта ротації), за місяць, за сезон, нарешті – за рік. Геологістична ідентифікація виконується з урахуванням поділу туристичних ресурсів (об'єктів) на культурно-історичні (пам'ятники, музеї, театри тощо), архітектурні (історичні та сучасні), подієві (різноманітні заходи громадсько культурно-розважального характеру).

Другий складник ґрунтується на визначенні величини й структури туристопотоків і відповідних потреб туристів, які можна поділити на потреби першого (лавочки, урни, біотуалети легке харчування, обмін валюти) та другого порядків (сувеніри, інформаційні матеріали, преса та туристичні товари), а також логістичні потреби, що необхідні для задоволення потреб туристів (це потреби відповідності потужностям туристопотоків логістичних потужностей, транспортних мереж і ланцюжків поставок). Третій складник передбачає логістичне проектування туристичної інфраструктури для задоволення потреб туристів, зокрема першого порядку (туристична інфраструктура першого порядку – заклади легкого харчування, пункти обміну валюти), потреб другого порядку (туристична інфраструктура другого порядку – кіоски з продажу сувенірів, преси та інформаційних матеріалів, магазинчики туристичних товарів тощо) та відповідної логістично-транспортної інфраструктури для забезпечення потреб інфраструктурних об'єктів першого й другого порядків. При цьому враховуються особливості їх розміщення на певній території. Четвертий складник передбачає логістичне проектування ланцюжків поставок для забезпечення туристичної інфраструктури першого та другого порядків і логістично-транспортної інфраструктури з виділенням логістичної та транспортної складових частин у їх складі та з урахуванням особливостей розміщення.

Джерела та література

1. Антонюк Н. Перспективи розвитку європейського туризму на 2014–2020 рр. / Н. Антонюк, О. Краєвська // Вісник Львівського університету. – Серія : Міжнародні відносини. – 2014. – Вип. 34. – С. 133–141.
2. Доротич М. Красивою була би площа Ринок – якби не будівля мерії / М. Доротич // Високий замок. – 2015. – 28 травня – 3 червня. – С. 9.
3. Доротич М. Проспект Шевченка має стати другою площею Ринок / М. Доротич. // Високий замок. – 2015. – 9–15 липня. – С. 10.
4. Доротич М. Офіціанти в кафе «зашивалися» / М. Доротич // Високий замок. – 2015. – 17–23 вересня. – С. 12.

5. Мамчур Н. Подол Станет пешеходным / Н. Мамчур // Факты. – 2015. – 29 липня. – С. 5.
6. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions «The world's No 1 tourist destination – a new political framework for tourism in Europe». – Brussels, 30.6.2010, COM (2010) 352 final [Electronic resource]. – Mode of access : <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0352:FIN:EN:PDF>.
7. EDEN – European Destinations of Excellence [Electronic resource]. – Mode of access : <http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/eden/>.
8. Europe 2020: EU's growth strategy [Electronic resource]. – Mode of access : http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm/.
9. Smyrnov I. G. Marketing mix of sustainable tourism: case of the National Nature Park «Synevyr» / I. G. Smyrnov // In «A new vole of marketing and communication technologies in business and society: local and global aspects» : monograph / ed. by Y. S. Larina, O. O. Romanenko. – USA, St. Louis, Missouri : PH «Science & Innovation Center, Ltd», 2015. – P. 433–446. DOI:
10. Смирнов І. Г. Логістична організація туристичного простору (на прикладі сакрального туризму) / І. Г. Смирнов // Збірка статей НІЦ «Знання» за матеріалами VIII Міжнар. наук.-практ. конф. «Розвиток науки у XXI ст.». – X. : НІЦ «Знання», 2015. – С. 89–94.
11. Програма транскордонного співробітництва ЄС «Польща-Білорусь-Україна» на 2007–2013 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.pl-by-ua.eu.
12. Смирнов І. Г. Логістика туризму : навч. посіб. / І. Г. Смирнов. – К. : Знання, 2009. – 444 с.
13. Високий замок. – 2016. – 07–13 січня. – С. 10.
14. Доротич М. Туристичний рекорд на зимові свята / М. Доротич. – Високий замок. – 2016. – 21–27 січня. – С.11.

Смирнов Игор. Геологистические основы эффективной организации туристического пространства большого города на принципах устойчивого развития. Раскрыты концептуальные основы геологистической организации туристического пространства на принципах устойчивого развития на примере крупных городов Украины (Киев, Львов). Представлены основные составляющие эффективной геологистической организации туристического пространства: геологистическая (географическая и логистическая) идентификация туристических ресурсов, геологистическое планирование туристических потоков, геологистическое проектирование инфраструктуры туризма и геологистическое проектирование цепочек поставок для обеспечения инфраструктуры туризма. Географическая идентификация туристических ресурсов понимается как определение их локализации. Логистическая идентификация туристических ресурсов понимается как определение их логистического потенциала. Геологистическое планирование туристических потоков заключается в определении величины, структуры и направленности туристопотоков и соответствующих потребностей туристов. Геологистическое проектирование инфраструктуры туризма означает создание объектов туристической инфраструктуры первого и второго порядков для обеспечения соответствующих потребностей туристов. Под геологистическим проектированием цепочек поставок для обеспечения потребностей инфраструктуры туризма первого и второго порядков имеется в виду логистическая и транспортная разработка цепочек поставок. Актуальность темы заключается в ее направленности на решение проблемы устойчивого развития туризма в крупных городах Украины. Цель – раскрыть геологистические основы эффективной организации туристического пространства большого города на принципах устойчивого развития. Методы исследования объединяют географические и логистические подходы к решению проблемы устойчивого развития туризма в крупных городах. Разработана модель логистической организации туристического пространства города и применена на примере Львова и Киева. Научная новизна: впервые разработана модель логистической организации туристического пространства города и применена на примере Львова и Киева. Практическая значимость заключается во вкладе в решение проблемы эффективной организации туристического пространства большого города на принципах устойчивого развития с применением геологистического подхода.

Ключевые слова: туристическое геопространство, геологистическая организация, геологистическое проектирование, инфраструктура туризма.

Smyrnov Igor. Geological Grounds of Tourism Space Efficient Organization in Big City on the Principles of Sustainable Development. Revealed the conceptual framework of geological grounds of tourism space efficient organization in big city (Kyiv, Lviv) on the principles of sustainable development. Shown basic components of effective geological organization of travel space: geological (geographical and logistical) identification of tourism resources, tourism flows geological planning, geological design of tourism infrastructure and supply chains design for tourism infrastructure. Geographical identification of tourism resources is understood as determining their location. Logistics identification of tourism resources is understood as determining their logistics capacity. Geological organization of tourism infrastructure design means creating objects of tourist infrastructure of first and second order and logistics infrastructure to meet the needs of tourism infrastructure first and second orders. Geological designing

of supply chains is aimed to meet the needs of tourism infrastructure of first and second orders to develop logistics and transportation supply chains. Actuality is article's focus on the problem of sustainable development of tourism in major cities of Ukraine. The purpose - to reveal the essence of geological organization of tourism space in a big city on the principles of sustainable development. Methods combine geographical and logistical approaches to solving the problem of sustainable tourism development in cities. Results: worked out the model of logistic organization of tourist space in town and used on example of Lviv and Kyiv. Scientific novelty: for the first time a model of logistic organization of tourist space in town is developed. The practical significance is to contribute to the solution of the problem of tourism space efficient organization a big city on the principles of sustainable development using geological approach.

Key words: tourist geospace, geological organization, geological design, tourism infrastructure.

Стаття надійшла до редколегії 08.03.2016 р.

УДК 327.8

Ганна Сталовєрова

Порівняльний аналіз сучасної безпекової політики провідних партій Великобританії

Підбито підсумки безпекової політики британського коаліційного уряду Д. Кемерона (2010–2015); доведено, що політичним силам консерваторів та ліберал-демократів для проведення одностайного курсу у сфері нацбезпеки потрібно було йти на компроміси, а також аналізується проблематика безпекової стратегії на парламентських виборах 2015 р., зокрема проводиться порівняльний аналіз положень сучасної безпекової стратегії провідних партій Великобританії. Передвиборча кампанія 2015 р. стимулювала активні дискусії з питань безпеки, а відповідні розділи включено в передвиборчі маніфести всіх провідних британських політичних партій. У ході передвиборчої кампанії практично по жодному аспекту безпекової проблематики не було міжпартійної єдності. Насамперед, лейбористи, ліберал-демократи, ШНП і Партія «зелених» заявили про готовність розвивати співробітництво з ЄС, а консерватори та ПНОК виявилися на боці євроскептиків. Думки партій розділилися також щодо питань проведення військових операцій за кордоном, фінансування й чисельності збройних сил. В умовах однопартійного уряду й наявності більшості в палаті обшин перед консерваторами відкриваються широкі можливості з реалізації власного бачення безпекової політики Великобританії.

Ключові слова: Великобританія, безпекова стратегія Великобританії, безпекова політика, ЄС, НАТО, політичні партії, парламентські вибори.

Постановка наукової проблеми та її значення. В умовах виникнення нових викликів та загроз, трансформації системи міжнародної безпеки, питання безпекової політики часто стають об'єктом уваги британської спільноти та експертів. Відсутність міжпартійного консенсусу з більшості положень безпекової стратегії Великобританії в ході передвиборчої кампанії 2015 р. роблять дискусії про перспективи британської безпекової політики ще більш актуальними.

Аналіз досліджень цієї проблеми. У політологічній площині проблематика сучасної безпекової політики провідних політичних партій Великобританії розглядалась авторитетними англійськими вченими Дж. Річардсом [12], Дж. Кіркомпом [10], С. Біскопом [6], А. Котеєм [8]. В українській політологічній літературі практично відсутні спеціальні праці з цієї проблематики.

Мета дослідження – характер і напрями еволюцій позицій політичних партій Великобританії щодо політики у сфері безпеки у XXI ст., аналіз принципів формування та визначення засобів реалізації політики цієї країни в міжнародних організаціях.

Відповідно до сформульованої мети виконувалися такі **завдання:** здійснення порівняльного аналізу сучасної безпекової політики провідних партій Великобританії, установлення рівня їхнього взаємовпливу й взаємозалежності, виявлення їх впливу на формування громадської думки Великобританії.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У травні 2010 р. вперше після Другої світової війни у Великобританії сформовано коаліційний уряд, який очолив лідер консерваторів Д. Кемерон. Незважаючи на те, що коаліція торі та ліберал-демократів, має різні погляди на розв'язання внутрішньо- й зовнішньополітичних питань, цей уряд довів свою